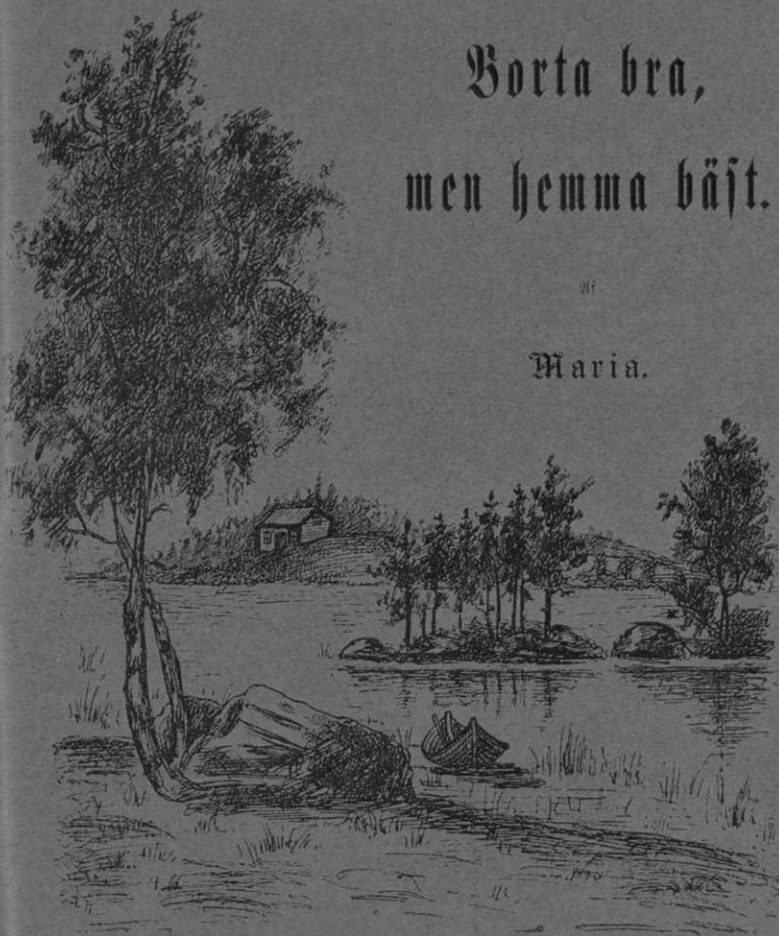

Borta bra,
men hemma bäst.

217

Maria.

Pris: 20 penni.

Borta bra,
men hemma bäst.

af

Maria.

Helsingfors,
Finska Litteratursällskapet's tryckeri,
1899.

Sorta bra, men hemma bäst.

Det var en söndagseftermiddag på våren. I stora stugan på Lindfulla hade gårdsfolket nyss druckit kaffe och sutto nu samspråkande om ett och hvarje. Lilla Mina stod på knä på bänken framför fönstret och gnagade på en bit hålkaka.

„Nu kommer Wasili“, ropade hon glad och kastade brödbiten ifrån sig, ty hon wiste att nu skulle det wankas pränikor.

Dörren öppnades och in steg en medelålders man med ett yfwiigt rödbrunt skägg och en stor läderwäska på ryggen. Han hälsades wänligt af gårdsfolket och lilla Mina stälde sig förwäntansfullt bredwid den stora wäskan som farlen stält på golfwet.

„Sitt ned, Wasili“, sade husbonden, „du är wäl trött.“

„Åh ja, jag har wandrat rätt långt i dag“, swardade rysjen på temligen god swenska.

„Ni kan behöfwa en tår kaffe“, sade wärdinnan, „pannan är het ännu.“

Då rysjen hörde talas om kaffe, wiste han att han också skulle få några stora smörgåsar med salt kött, för hwilket allt ingen betalning behöfde erläggas. Derför tog han ur sin wäska en nått liten eau-de-cologne flaska och räckte den artigt till wärdinnan. Mina stod med lysande ögon och tittade ned på alla de granna sakerna Wasili radade på golfwet.

„Se här, duschinka, en pränika åt dig“, sade han och log så att de hvita tänderna lytte genom mustascherna.

Mina grep ifrigt i den söta kakan och klef upp i rysjens famn medan han förtärde den.

„Gwad hörs för nytt?“ frågade Lindfulla husbonden. „Wi ha ej fått tidningen på länge, det har varit så dåligt före och wi ha nära 2 mil till postkontoret.“

Wafili såg sig uppmärksam omkring i stugan innan han svarade.

„Ja, der är ju landtdag i Helsingfors nu“, sade han.

„Jag wet“, svarade husbonden, „det är om värnepligten.“

„Det är om mycket annat“, sade Wafili medan han smuttade på sitt kaffe.

„Safå“, sade husbonden förundrad, „huru har jag då läst min tidning? Jag tyckte alldeles att de bara skulle tala om värnepligten.“

Wafili kastade åter en hastig blick på de närvarande.

„Höga herrar och militärspersoner i Ryssland hafwa utfärdat nya lagar som de nu skrifwa under på landtdagen“, sade han.

„Men hör nu, Wafili“, sade gamle farfar som satt i sin säng borta wid spiseln, „inte är det ju de höga herrarna i Ryssland som ge oss lagar.“

„Nå, jo, jo, de säga huru det borde wara och landtdagsherrarne skrifwa under.“

„Gwad är det då för lagar?“ frågade husbonden.

„Jo, all jord skall delas så att alla få lika. Från hemman och herrgårdar tages bort så mycket att alla som äro utan jord få tillräckligt och för ingenting.“

„Åhå“, sade husbonden och rynkade ögonbrynen.

„Och från prestgårdarne tages jord och skänkes åt alla som wilja gifta sig“, fortfor Wafili.

Pigan kastade en tankfull blick på den unga rassa drängen med hwilken hon warit förlofwad redan i ett års tid. Skulle de verkligen få jord till skänks, så kunde bröllopet ju stå i morgondag.

„Swad skulle presten då lefwa af?“ frågade wärdinnan tort.

„Nå han — — han — — får ju smör och jäd från socknen — — är det inte så?“ frågade Wasili litet förlägen.

„Jaså, och jordägarne skulle få ge honom så mycket att han skulle komma till rätta utan jord? Tackar så mycket. Den lagen tycker jag ej alls om. Syns nog att de höga herrarne i Ryssland äro stadsherrar, som ej weta huru mycket en menniska får släpa nu redan för att alla utskylder skola blifwa betalade.“

„Ja“, sade husbonden surt, „och om det nu tages jord af ofs hemmansägare, hwarmed skola wi då lefwa och betala både presten och andra utskylder?“

„Det blir inte några utskylder mera“, swarade Wasili flinkt.

„Jag frågar ännu en gång: hwarmed skall presten lefwa?“ inwände wärdinnan.

„Ja, det wet jag inte. Det ställa de nog om“, swarade Wasili sorglöft.

„Jag har hört berättas“, sade nu sonen i gården, „att embetsmännens löner betalas med de utskylder som fordras af hwar och en, att jernwägar byggas med desja penningar, och så widare.“

„Ja“, sade Wasili, „men nu blir det slut på herrarnes regemente och bönderna få styra och bestämma sjelfwa.“

„Jag orkar inte höra“, sade wärdinnan, „jag kan inte begripa hwad Wasili nu pratar. Inte förstår ju den, som ej är lärd, att styra och ställa allt som det skall wara. Det står i A, B, C-boken att

„när hwar och en sin syjsla sköter
så går allt wäl ehwad ofs möter.“

Swär och en måste ha sin syjsla. Presten predikar för att det är det han lärt, och jag mjölkar och wäfwer och lagar mat, för att det är min syjsla, och domaren håller reda på lag och rätt. Swärifrån har Wasili fått allt det der?”

„Ja, de säga så i Helsingfors på landtdagen och det är riktigt sant. När wi få nya lagar, så blir allt bra. J unga fattiga eller missnöjda, hwar och en får jord och fullt upp med penningar och hwar och en får göra som den will.“

Nu hördes ett buller från kammaren och på tröskeln stod en student, den andra sonen i gården. Han kastade en mörk blick på Wasili, som bugade sig djupt och sade mycket förlägen:

„Ah, herr student är hemma! God dag. Har blifwit lång och wacker.“ Derpå böjde han sig ned och stoppade skyndsamt sina waror i wäskan. „Nu farwäl och tack så mycket!“

„Stanna!“ ropade studenten barskt. „Wågar ni säga att ni talat sant, Wasili?“

„Jag har hört allt i Helsingfors“, stammade Wasili och sköt upp stugdörren.

„Nå, om du talat sant, Wasili, hwad har du då för en brådska att gå din wäg?“ sade gamle farfar försmädligt.

Studenten hade nu närmat sig.

„Ni skall säga att ni ljugit ihop alltsammans“, sade han strängt, „eller skall länsmannen taga er.“

Då kastade Wasili den tunga wäskan på golfwet, smög sig blytsnabbt genom dörren och försvann i den närbelägna skogen. Studenten tog den lilla sirliga luftwattensflaskan och kastade den efter honom. Derefter tog

han sin lilla uppfrämnda systers på armen och fäde till föräldrarna:

„Nu skola wi komma öfverens om att ej tåla dessa lögnare och laglösa menniskor i våra bygder mera.“

„Ja“, sade husbonden långsamt, „en gång köpte jag råfgift af honom, fastän jag ångrade mig sedan, när jag hörde af länsmannen att de ej ha lof att sälja gift. Men gumman, hon köper än ett, än ett annat af Wasili.“

„Nå ja“, sade wärdinnan förlägen, „han war alltid så artig och wänlig, och så lät han pruta med sig.“

„Det är sant, kära mor, men han säljer olofliga waror och nu se wi att han desutom ljuger ihop historier.“

„Gjertandes, ja! Jag kan ej begripa hwad han tänkte på. Nog gissade jag genast att det war något på tof, när han sade att det skulle tagas jord af presten. Wär goda, wälsignade prost! Och hwad skulle kaplanen göra med sina åtta barn!“

Den unga pigan suckade djupt. Hon förstod nu att det ej gick an att taga jord af presten, men ack! det hade förhjelpit henne och Kalle till eget hem!

„Jag har hört om den der jorddelningen förut“, sade husbonden betänksamt, „flere inhyssingar och drängar här i byn ha talat derom. Hör du Viktor, de säga att det blir som i Ryssland, att hwarje fullwuxen man har jord och att byn swarar för skatterna.“

„Ja kära far“, sade studenten, „Wasili och hans gelikar tycks ha varit slitiga att sprida ut dessa rykten. Nog förstår ju far, att de som ej ha jord, gerna skulle wilja ha åker och äng för ingenting, men tycker far att det skulle wara rätt att taga jord t. ex. från Lindkulla och skänka bort det åt någon?“

„Nej, min gosse, det skulle jag anse för röfveri.“

„Just det. Och staten, som straffar tjuft, skulle wäl ej kunna göra sig hjelf till tjuft och taga den jord som far ärft af farfar och wi skola ärfwa ester far.“

„Men nog wore det en god sak om en fattig karl kunde få litet jord, så kunde man gista sig“, sade drängen.

„Deri har du rätt, Kalle“, svarade studenten vänligt, „det är en sak som goda och kloka menniskor redan länge funderat på och nu fins det också i Helsingfors en förening, „Dma maa“ (Egen jord), som vill arbeta på att den som bara vill, kan få köpa sig jord på goda betalningsvilkor. Man har nemligen insett att det är lyckligare och bättre att så många som möjligt få ett eget hem och arbeta på jorden, än att hundradetal och tusental ströfwa omkring och söka tillfälligt arbete. Dsta blifwa de frestade att supa upp hvad de förtjena, så att de ej hafwa någon behållning af sin möda. Hafwa de hustru och barn, så släpas dessa från ort till ort eller sitta de i annans knut på hemorten och swälta, medan mannen söker arbete. Vi skola nog förhjelpa dig till egen jord, Kalle, på hederligt sätt, det skall du få se, och så kan du gista dig med Gina ett, tu, tre.“

„Men kanske det ej wore så dumt att dela hela byns jord i lika stora delar som i Ryssland“, sade Albin, „och så hvarje tionde år skulle de byta om ägare.“

„Du pratar som du förstår“, sade fadren, „då skulle det snart wäxa blommor på åkrarna. Tänk, om de toge Bakmosjan, som jag arbetat på i tio år och från hvilken jag nu redan får goda skördar, och skulle gifwa mig Hedmans åkrar, der det växer lika mycket tistel som råg, der dikena äro igenwurna och gärdesgårdarne nedfallna. Tacfar för äran!“

„Nej, Albin, det är ett olyckligt sätt“, sade studenten. „I Ryssland swälta nu tusental menniskor, och hvarför tror du Wasili skulle gå här med wäskan på nacken, om han hade bröd der hemma? Nej, att på goda betalningsvilkor skaffa egen jord åt den lösa befolkningen och att på rättwisa grunder ordna torpareförhållandena, det är dit vi böra sträfwa.“

„Måne det är jant att höga herrar i Ryssland skrifwa nya lagar åt oss?“ frågade drängen.

„Woj, woj, Kalle“, sade Fina, „det är kejsaren och landtdagen, som tillsammans göra våra lagar, så står det i „Boken om vårt land“.“

„Det är rätt, Fina“, utropade studenten glad, „dig kan man ej så lätt narra. Öfvertala nu Kalle att också läsa „Boken om vårt land“, så frågar han ej så dumt en annan gång.“

„Nå, det har jag ju sagt“, sade Fina skrattande, „men när han läser så dåligt, att han ej förstår hwad han läser. Han war en liten parfwel då hans föräldrar dogo, och ingen har tagit wård om honom.“

„Nå, Kalle, då skulle du gå i studenternas skola i grannbyn. Will du ej det?“

„Ja, jag måste wäl göra det. Jag tyckte först att jag ej täcktes, när jag är fullwuxna karlen.“

„Det är ingenting att skämmas för. Om hwarje person i Finland skulle kunna läsa och förstå „Boken om vårt land“ och andra böcker och tidningar, så skulle de inte så lätt låta inbilla sig dumheter.“

„Men lustigt wore ändå att slippa herrarnes of, att få göra hwad man will, som Wasili sade, och ha fullt upp med penningar. Jag har varit wärnepligtig, så att jag wet huru det känns att stå under kommando.“

„Och hwad nöd gick på dig der, Albin“, sade brodern allvarsamt, „du lärde läsa, skrifwa och — lyda, du fick sund och kraftig föda och läkarewård, så att du slapp din magkatarr. Det kan wilst wara tråkigt att stå under kommando en tid, men låtom oss tacka Gud så länge wi slippa med tre år och få stanna inom landet.“

„Ja, de ha ju föreslagit fem års tjänstetid“, sade Albin, „och att en del skickas långt bort till Ryssland, men det är nu det samma, det lärer bli herrarnes fina skinn det gäller mest.“

„Käre broder, tänker du på hwad du säger! Wet du ej huru oändligt mycket mera bönder det fins, än herremän. Betänk, hwad det skulle gälla, om tusental af våra unga raske män i sina bästa år skulle skickas bort från Finland, alla dessa starka armar, som nu bruka vår jord.“

„Då wore det bäst att hugga af sig tummen eller rymma till Amerika“, sade Albin.

„Albin, du talar syndigt“, sade wärdinnan ängsligt. „Wi få icke med affigt skada en enda af de lemman vår Herre gifwit oss, lika litet som wi få taga vårt eget lif. Det säger Guds ord.“

Nu trädde ett äldre fruntimmer ut ur kammaren och satte sig i gungstolen framför brasan, som Tina tändt. Det war doktorsns fru, som kommit på besök till Lindfulla. Hon hade suttit i kammaren då Wasili kom in, så att hon åhört hela samtalen.

„Hör du Albin“, sade den gamla lugnt, „om din mor skulle komma i stor fara, om hon skulle hålla på att drunkna eller brinna upp eller om hon blefwe fattig, sjuk eller förföljd, skulle du och Viktor då ha hjerta att fly bort och lemna henne åt sitt öde?“

„Nej, hwad doktorinnan säger! Då skulle wi ju vara de ryssligaste uslingar i werlden.“

„Så tycker jag med“, sade den gamla frun. „Finland är din moder. Finland behöfwer alla sina söner, den ena som arbetare, den andra som embetsman, den tredje som soldat. Vårt land genomlefwer nu en tid då sorg och oro fyller allas sinnen, det har du wäl läst i tidningarna. Huru skulle det gå, om alla våra raske unga män skulle fly till Amerika eller wägra att arbeta för sitt land?“

„Nå, jag kom inte att tänka på det“, sade Albin litet skamsat.

„Så skall jag säga dig en annan sak. Du är min gudson och om du också war litet oregerlig som barn, ja

har jag alltid tyckt om dig. Det gjorde dig så godt att vara värnepliktig, ty din mor var litet swag för dig."

Wärdinnan skrattade förlägen. "Jo, jo, ni war litet swag för honom, Anna. Nåja, lyda lärde du i Helsingfors, och gå rak och tala och swara, men sedan när du inte mera trufdes här på landet, utan nödwändigt wille tillbaka till staden för att lefwa på tillfälligt arbete, då lärde du dig många dumheter. Swad war det du sade nys om det wore så lustigt att slippa herrarnes of, och att hwar och en skulle få göra hwad den will och alla skulle ha fullt upp med penningar. Swad menar du med herrarnes of?"

Albin wred sig oroligt på bänken. Han kunde ej se in i den gamla fruns klara ögon.

"Nå, jag menar att — — att — — presten förmanar oss unga och länsmannen håller efter frögärne, och kronofogden drifwer in utskyllderna, och poliskonstapeln stoppar sig in i dansstugorna."

"Jaså. Jag tror inte att någon skulle ha roligt om människorna finge slås och supa, stjåla och mörda så mycket de önsfåde. Du wet nog att det öfwer allt fins öfwerdådiga, tanklösa, elaka och lastfulla människor. Werlden skulle snart blifwa en röfwarekula och alla goda människor skulle förswinna från jorden, om ej domaren och länsmannen skripade rättwisa och presten förmanade och undervisade. För att lag och god sed ej skall kännas tryckande, måste wi blifwa uppfostrade och uppfostra oss sjelfwa, så att wi gerna göra det rätta, älska Gud öfwer allt och war nästa såsom oss sjelfwa."

"Och ser du, Albin", sade nu studenten, "inte är det bara herrarne som styra här i landet. Swarje bonde som äger jord får ha sitt ord med, både wid kommunalstämman och landtdagen."

"Men inte är det wäl något orätt att önska sig penningar?" frågade Albin litet tvefande.

„Nej, icke om wi ännu använda dem wäl“, swarade doktorinnan, „men det är mycket klokare att genom arbete och omtänksamhet föröka sina inkomster, än att sitta med händerna i kors och önska sig penningar. Basili sade nys, att när wi skulle få nya lagar, skulle alla få fullt upp med penningar. Men sådana lagar finnas inte i hela werlden. Wi kunna ej få rikedomar på annat sätt, än genom att ärfwa, förwärfwa eller om någon skänker oss dem; att med wåld taga af någon, det är, som din far redan sade, röfveri. Nej, wet du, kära Albin, jag har läst så mycket om främmande länder och äfwen om vårt eget land förr och nu. Wåra lagar och våra förhållanden äro sådana som bäst passa för oss och man har försökt göra alla rätt. Och hwad fattigdom och missförhållanden beträffar, så fins sådant nog också i andra länder. Det kan ju tidtals hända att der är lättare att få arbete, än här, och större löner, men fattigdom och elände fins der nog, ja, på de stora fabriksorterna mera än wi här kunna föreställa oss.

Här på jorden är aldrig någonting fullkomligt. Derfor finnes nog sådant som kunde vara annorlunda än det är, men man må icke tro att någon främling förstår att göra dessa förbättringar och genom plötsliga förordningar bringa lycka och wälstånd åt oss. Wåra egna lagstiftare samt goda, tänkande, upplysta personer skola nog småningom göra de förbättringar som våra förhållanden kräfwa. Då vårt lands alla inbyggare, ifrån den gråhåriga gubben till det yngsta skolbarn, från senatoren till den lille wallgossen och barnslidan, uppfylla sina pligter samwetsgrant och med glädje, då skola alla swårigheter utjemnas och wi skola blifwa så lyckliga som wi kunna blifwa här på jorden.“

Gamle farfar sade: „Jag har varit fjöman i mina unga dagar. Min far war soldat och han berättade om huru finnarne blödde för sitt land, huru de stredo om

hvarje fotsbredd af denna dyra jord, han berättade huru stundom fadren och alla sönerna i en gård gåfwo sitt lif för fäderneslandet. Men jag hade en orolig själ, jag skulle bara ut och se mig omkring i werlden. Jag fick min wilja fram, lemnade far och mor och hem, och reste. Reste i många år. Jag såg norden med sina isberg, jag såg södern med sina gyllene frukter och rika skördar, men huru det war, fans det alltid en brännande känsla af hemlängtan i någon wrå af mitt hjerta. Jag förstod det icke först, jag wille ej erkänna det ens för mig sjelf, men det war så. Fina, huru lät den der wersen du läste för ojs häromdagen från „Boken om vårt land?“

Fina läste:

„Jag leds wid den brännande sommarens glöd,

Jag leds wid den läkrafte kryddan,

Långt hellre jag åte mitt fattiga bröd

På snön wid min fäderneshydda.

Om jag blott hade en björk från mitt land,

Der kwittrande trastarna swinga,

Och framade snön som en boll i min hand

Och hörde hur bjellrorna klinga!

Då bytte jag gerna allt Indiens land

Mot wintrarnas stjerna på hemmets strand,

Dit sträcktes min famn,

Der, der är min hamn,

Och djupt i mitt hjerta står Finlands namn.“

„Ja, så war det. I Amerika blef jag bekant med en finne, som hade ett godt hemman och stod sig rikligt wäl. Han sade en dag: „jag har gård och grund, penningar och kreatur, och mina barn gå i skola. Jag har det bra på allt jätt, men inte skulle jag råda någon att utan trängande skäl lemna sitt land. Ibland blir jag jjuft af längtan att få se vår by der hemma med sina

fneda stugor och grisarne som springa omkring på de leriga bygatorna." När han sedan låg på sin dödsbädd, sade han: „gode Gud, hvad jag gerna skulle vilja blifwa begrafwen i mitt hemland, men det går ej". Wi begrofw honom på en kyrkogård i Amerika. Och så reste jag hem. Jag hade ej varit hemma på 12 år. Min far war dödd och jag tog emot denna gård som arf. Dwan war jag att plöja och så; om ej grannarne gifwit mig goda råd, hade det ej gått mig så wäl i hand. Men gode Gud, huru det kändes att sedan se de böljande sädesfälten, hästarne och korna på ängen och den sjuande skogen, och weta att allt detta war mitt, mitt eget, och mina barn skola äga det efter mig och njuta frukten af mitt arbete! Och huru smakade ej den första brödkakan som bakades af min egen råg! Huru skön och rik den öfriga werlden än war, jag kunde icke, nej, jag kunde icke älska den såsom detta fattiga land!"

Doctrininnan tog upp brödbiten som Mina kastat ifrån sig.

„Se här", sade hon leende, „här kastade Mina bort det grofwa brödet och grep efter den söta kakan. Hon gjorde det i sin barnslighet, men wi gamla göra oss skylldiga till samma dårskap, om wi ej äro nöjda med den lott Gud befkärt oss, utan sträcka oss med tomma önsknigar efter något nytt, som förefaller oss bättre än det wi hafwa. Sjung, Viktor, sjung vårt land!"

Viktor sjöng och alla instämde, till och med gamle farfar med sin darrande stämma:

Wårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o, dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
Ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
Mer älskad än vår bygd i nord,
Än våra fäders jord.

Och här och här är detta land,
 Vårt öga ser det här.
 Vi kunna sträcka ut vår hand
 Och wisa gladt på fjö och strand,
 Och säga: se det landet der,
 Vårt fosterland det är!

Och fördes wi att bo i glans
 Bland guldmoln i det blå,
 Och blef vårt lif en stjernedans,
 Der tår ej gjöts, der suck ej fans,
 Till detta arma land ändå
 Vår längtan skulle stå.

På Finsk Kvinnoförenings förslag utkommen
litteratur:

Finsk Kvinnoförenings småskrifter.

- I. Den sjufta kvinnans rättsliga ställning. Af En Jurist. 1895. Pris 20 penni.
- II. Om kvinnans ställning. Af teol. prof. Johannes Weis. 2 översättning. 1896. Pris 20 penni.
- III. Om den kristliga uppfattningen af kvinnans frigörelse. Af E. Hostrup. Översättning. 1896. Pris 20 penni.
- IV. Hvad är kvinnofrågas slutliga uppgift? Af Elisabeth Löfgren. 1898. Pris 10 penni.

Finsk Kvinnoförenings allmännyttiga
bibliotek.

- I. Pastorikan och Terwola torp. (Handledning i hemmets wård jemte råd för hushållet). Af Maria. Pris 25 penni.
 - II. Barnen i Terwola torp. (Några enkla råd i barnawård och barnuppfostran.) Af Maria. Pris 25 penni.
 - III. Den lilla Hönsboken. Af En erfaren hönsfötare. Pris 25 penni.
 - IV. Borta bra, men hemma bäst. (3 dagens frågor). Af Maria. Pris 20 penni.
- Da minst 6 exemplar af oöwannämnda skrifter reqwireras erhålles det 7:de gratis.
- Reqwitioner jemte penningar adresseras till Finsk Kvinnoförening, Helsingfors.

Finsk Kvinnoförenings skröfkrifter.

- I. En farlig ojed hos wårt folk. Af En prest. Pris 5 penni för två exemplar.
- II. Brända barn. Af Maria. Pris 5 penni för två exemplar.
- III. Wänner och nöjen. Af Maria. Pris 3 ft. för 10 penni.
- IV. Om Fosterlandskärlek. Af J. G. Pris 3 ft. för 10 penni.